

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ КОМІСІЙНИХ ОПЕРАЦІЙ ПІДПРИЄМСТВА: ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ АСПЕКТ

Ефективність діяльності будь-якого підприємства у значній мірі забезпечується завдяки раціональній організації та функціонуванню системи внутрішнього контролю.

Питання організації та проведення контролю завжди є актуальним, оскільки контроль впливає на правильність формування результатів діяльності підприємства. Серед вчених, які досліджували питання організації та проведення внутрішнього контролю: Т. А. Бутинець, Р. М. Воронко [1], Є. В. Мних [2], П. О. Куцик [3], В. С. Рудницький, Т. Я. Сенчук [5], В. Ф. Максимова та ін. Вказані науковці розглядали сутність контролю як системи управління; організацію та проведення контролю: інші проблеми з функціонуванням контролю. Проте, на жаль, й досі не наведені підходи щодо організації внутрішнього контролю безпосередньо на підприємствах, які проводять комісійні операції.

Проведені дослідження наукової літератури дозволили констатувати, що існують суттєві відмінності у підходах до організації внутрішнього контролю. Виокремимо декілька підходів у розв'язанні цього питання. Перший підхід пропонують, зокрема Є. В. Мних [2] і Б. Н. Соколов [6], розглядаючи організацію внутрішнього контролю, акцентують увагу на розподілі функціональних обов'язків усередині служби внутрішнього контролю, регламентації її діяльності та інтеграції в організаційну структуру підприємства. В. П. Пантелєєв, конкретизує, що з метою організації внутрішнього контролю потрібно окреслити сукупність параметрів, актуальних для діяльності конкретного підприємства [4].

Саме від організації внутрішнього контролю залежить його подальше проведення. На підприємствах, які займаються комісійними операціями, організація та процедури контролю є специфічними. Це, насамперед, обумовлено особливостями діяльності підприємств сфери торгівлі або тих, що надають посередницькі послуги. Організація внутрішнього контролю на таких підприємствах включає декілька етапів, які необхідно поєднувати із методами проведення контролю.

Комісійна торгівля є особливою формою торговельної діяльності, оскільки, по-перше ґрунтується на спеціальних договірних відносинах між зацікавленими особами, а отже великий вплив на її організацію та проведення має Цивільний кодекс України, по-друге відображення операцій з товарами в бухгалтерському обліку має свої особливості, в порівнянні зі звичайною торгівлею. Головними учасниками комісійної торгівлі є комісіонер та комітент. Комісіонер – сторона в договорі комісії, яка за плату зобов'язується здійснити за дорученням та за рахунок комітента одну або

---

¹ Науковий керівник: професор Куцик П.О.

декілька торговельних операцій від свого імені; комітент – сторона в договорі комісії, яка доручає комісіонеру здійснити за плату від свого імені одну або декілька торговельних операцій в інтересах комітента.

Ця особливість визначає суть проведення контролю. Так, комісіонер організовує та проводить внутрішній контроль, посиляючись на те, що комісійна торгівля є його підприємницькою діяльністю і з метою забезпечення ефективності її здійснення, контроль виступає важливою складовою всього процесу діяльності. Комітент у даній схемі виступає як власник товару, який зацікавлений у тому, яким чином розпоряджаються цінностями, які йому належать. Саме з такого підходу внутрішній контроль має подвійне призначення, з одного боку – пряме, а з іншого – інформаційне (притаманне саме для комісіонера). Тому об'єкти перевірки для комісіонера та комітента будуть дещо різні, так як вони використовують різне інформаційне забезпечення та зацікавлені у різних кінцевих результатах.

Для комісіонера важливими є такі об'єкти як вартість прийнятого товару на комісію, його відповідність правилам і можливість подальшої реалізації. Він зацікавлений в реалізації товару за тією ціною, яка є вигіднішою для нього. Щодо комітента, то основне – це комплектність товару, його стан та відповідність до переліку товару, який приймається на комісію, а у подальшому – велику увагу в контрольних заходах комітента відіграє перевірка правильності отриманого доходу від реалізації переданого на комісію товару.

Отже, важливою складовою системи управління будь-якого підприємства є правильна організація контролю, у тому числі підприємств, які здійснюють комісійні операції.

Література:

1. Воронко Р. М. Організація внутрішньогосподарського контролю на підприємстві / Р. М. Воронко, М. І. Семенів // Вісник Львівської комерційної академії. – 2011. – Вип. 35. – С. 76-80.
2. Контроль у системі інноваційного менеджменту : монографія / [Є. В. Мних, С. В. Бардаш, О. А. Шевчук та ін.] ; [за ред. Є. В. Мниха]. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2011. – 452 с.
3. Куцик П. О. Внутрішній контроль розрахункових операцій в системі управління будівельним підприємством / П. О. Куцик // Вісник Львівської комерційної академії. – 2013. – Вип. 42. – С. 116-122.
4. Пантелєєв В. П. Внутрішньогосподарський контроль: методологія та організація [Текст] : монографія / В. П. Пантелєєв. – Державна академія статистики, обліку та аудиту. – К. : Інформ.-аналіт. агентство, 2008. – 491 с.
5. Сенчук Т. Я. Вдосконалення організації внутрішнього контролю витрат на дослідження і розробки / Т. Я. Сенчук // Торгівля, комерція, підприємництво : зб. наук. праць. – Львів : Львівська комерційна академія, 2013. – Вип. 15. – 210 с.
6. Соколов Б. Н. Системы внутреннего контроля (организация, методика, практика) : монография / Б. Н. Соколов, В. В. Рукин. – М. : Экономика, 2007. – 442 с.